

**ФІСКАЛЬНО-МОНІТОРИНГОВІ ФУНКЦІЇ НОТАРІУСА
ЯК ПРОЯВ ЙОГО ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ****FISCAL MONITORING FUNCTIONS OF A NOTARY AS AN EXPRESSION
OF HIS PUBLIC LEGAL STATUS**

**Вдовічена Л.І., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри публічного права**

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У статті проведено дослідження правової природи та змісту фіскально-моніторингових функцій нотаріуса крізь призму його публічно-правового статусу. Незважаючи на різні дефініції функцій нотаріату, їх наявність демонструє складність та багатогранність цього інституту, що представляє собою систему правових норм, які регулюють діяльність, за допомогою якої органи нотаріату виконують свої повноваження, реалізують свою компетентну поведінку для досягнення поставленої мети. У цій діяльності зазвичай є три суб'єкти: нотаріат (в особі його органів), суб'єкт звернення (для здійснення нотаріальних дій на його користь чи в його інтересах) та мета нотаріальної діяльності.

Правова природа та зміст фіскальної функції нотаріусів виражаються у наступному: по-перше, нотаріус виступає допоміжним органом держави, на який покладено обов'язок контролювати сплату фізичними та юридичними особами, що звертаються за вчиненням нотаріальних дій, податків і зборів, визначених законодавством України; по-друге, нотаріус, перед вчиненням відповідних нотаріальних дій, повинен упевнитися у сплаті особою, яка звернулася до нього по допомогу, податку до бюджету; по-третє, можливість доступу нотаріусів та контролюючих органів у межах повноважень до інформації даних «Єдиної бази даних звітів про оцінку» щодо об'єктів нерухомості, оціночна вартість яких визначається та перевіряється; по-четверте, спрощує витрати на адміністрування податків та зборів, що в цілому сприяє реалізації такого принципу податкового законодавства як економічність оподаткування.

Здійснення фіскальної функції нотаріату напряму залежить від сукупності факторів, зокрема: належного стану нормативно-правового регулювання в сфері податкових відносин; відображення рівня задоволення публічних потреб та інтересів; якісного рівню правового регулювання нотаріальної діяльності, визначальною ознакою якого має бути правова визначеність – тобто чіткість та недвозначність змісту правової норми: налагодження та посилення діалогу та співробітництва з громадськістю.

Здійснення нотаріусами фінансово-моніторингової функції демонструє їх участь у представництві публічних інтересів та здійсненні впливу на приватні інтереси як фізичних осіб, так і суб'єктів господарювання, котрі звертаються до нотаріусів за вчиненням нотаріальних дій. Основними фінансово-моніторинговими акцентами для нотаріусів при здійсненні нотаріальної діяльності є: по-перше, належність нотаріусів до системи суб'єктів первинного фінансового моніторингу; по-друге, отримання статусу спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу; по-третє, використання ризик-орієнтованого підходу при здійсненні фінансового моніторингу; по-четверте, можливість використання спрощених заходів належної перевірки; по-п'яте, обмін інформацією, що є таємницею фінансового моніторингу та можливість відмовити клієнта від здійснення діяльності з порушенням законодавства.

Ключові слова: нотаріат, нотаріус, функції нотаріуса, фіскальна функція, фінансовий моніторинг, фінансово-моніторингова функція.

In the article, the author examines the legal nature and content of the notary's fiscal monitoring functions from the perspective of the public legal status of the notary. Despite the different definitions of the notary's functions, their presence demonstrates the complexity and multifaceted nature of this institution. It represents a system of legal norms that regulate the activity by which notary bodies perform their powers, as well as implement their competent behavior to achieve the set purpose. There are usually three subjects in this activity: the notary (in the person of its bodies), the subject of the application (to perform notarial acts for his benefit or in his interests) and the purpose of the notarial activity.

The legal nature and content of the fiscal function of notaries are expressed as follows: firstly, the notary acts as an auxiliary body of the state, which is entrusted with the duty to control the payment by individuals and legal entities applying for the performance of notarial acts, taxes and fees determined by the legislation of Ukraine; secondly, the notary, before performing the relevant notarial actions, must make sure that the person who applied to him for help has paid the tax to the budget; thirdly, the possibility of access by notaries and regulatory bodies within the scope of their powers to the data information of the "Uniform database of valuation reports" regarding real estate objects, the valuation value of which is determined and verified; fourthly, it simplifies the costs of administering taxes and fees, which in general contributes to the implementation of such a principle of tax legislation as the economy of taxation.

The realization of the fiscal function of the notary directly depends on a set of factors, in particular: the proper state of regulatory and legal regulation in the field of tax relations; reflecting the level of satisfaction of public needs and interests; qualitative level of legal regulation of notarial activity, the defining feature of which should be legal certainty – the clarity and unambiguity of the content of the legal norm; establishment and strengthening of dialogue and cooperation with society.

Implementation of the financial and monitoring function by notaries demonstrates their participation in the representation of public interests. In addition, their influence on the private interests of both individuals and business entities, which turn to notaries to perform notarial acts. The main financial and monitoring emphases for notaries in their notarial activities are: firstly, notaries belonging to the system of subjects of primary financial monitoring; secondly, obtaining the status of specially defined subjects of primary financial monitoring; thirdly, the use of a risk-oriented approach in the implementation of financial monitoring; fourth, the possibility of using simplified due diligence measures; fifth, the exchange of information, which is the secret of financial monitoring and the possibility to refuse the client from carrying out activities in violation of the law.

Key words: notary, notaries, notary functions, fiscal function, financial monitoring, financial monitoring function.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження обумовлюється суттєвим зростанням ролі фіскальних та моніторингових функцій нотаріусів, їх участю у представленні публічних інтересів та впливом на приватні інтереси як фізичних осіб, так і суб'єктів господарювання, котрі звертаються до нотаріусів за вчиненням нотаріальних дій. Тому, безумовно, розгляд таких специфічних функцій нотаріусів крізь призму його публічно-правового статусу викликає неабиякий інтерес в період реформування нотаріату, а також удосконалення нотаріальної діяльності за допомогою методів цифровізації.

Визначення правового статусу нотаріуса неможливе без врахування основної мети, призначення та функціональної спрямованості нотаріальної діяльності. І хоча це стосується різних частин нотаріальної діяльності, вони в сукупності відображають вплив нотаріуса на суспільні відносини, та на різні аспекти суспільного життя, включаючи правореалізуючу, правозастосовчу та правоохоронну сфери. Функції нотаріату є необхідними для впливу на суспільні процеси в правовій, господарській, економічній та інших галузях. Такий функціональний зміст характерний для будь-якого виду нотаріальної діяльності, що

здійснюється чи то в державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах, чи в незалежній професійній нотаріальній діяльності.

Пізнання сутності нотаріату, як будь-якого іншого правового інституту, вимагає відповіді не на питання про те, чим він займається, які виконує дії або виконував у процесі свого історичного розвитку, а про те, яка його функціональна придатність, якими якостями цей інститут характеризується, що виражають його істотну визначеність, яка його специфіка, у чому його основа. Беззаперечно, що публічну владу в державі здійснюють відповідні уповноважені органи публічної адміністрації, які при реалізації своїх завдань і функцій повинні мати достатні фінансові ресурси. Кожна держава, розвиваючись, змінює умови та методи свого впливу на суспільні відносини, і у зв'язку з цим, нотаріальна діяльність набуває нових якостей, реалізує нові функції, від яких залежать визначення правового статусу нотаріуса в системі як публічного адміністрування, так і загалом його місця в сфері життя суспільства.

Ступінь наукової розробки дослідження. В науковій літературі питання функцій нотаріату особливо актуалізувалося в період реформування органів нотаріату (особливо варто звернути увагу на вплив адміністративно-територіальної реформи, об'єднання (укрупнення) нотаріальних округів, і тому необхідності перереєстрації нотаріальної діяльності [1; 2]), також розширення нотаріальних функцій у зв'язку із можливістю нотаріусами проводити медіацію [3]. Такі вчені, як: Долинська М. С., Досінчук К. Ф., Фріс І. П., Давиденко А. О., Ільєва Н. В., Юрченко В., Кияниця Л. В., Білько К. Ф., наукові праці яких беззаперечно зробили вагомий вклад в дослідження як правового статусу нотаріусів, так і їх ролі, функцій в житті суспільства та правовій системі держави. Однак, комплексного дослідження, яке б демонструвало семантичну природу фіскально-моніторингових функцій нотаріусів крізь призму публічно-правового статусу немає, а запропоновані науковцями визначення та розуміння таких функцій є достатньо різноманітним і носить дискусійний характер. Проте, враховуючи досить значну увагу науковців до дослідження проблем функцій нотаріату, все ж таки акцент робиться на правозастосовчому форматі нотаріальної діяльності. І тому, роль нотаріусів в податковому адмініструванні (зокрема, для прикладу, в обміні податковою інформацією), а також в якості суб'єкта первинного фінансового моніторингу – потребує посиленої уваги, особливо враховуючи сучасні напрями «перереформування» систем органів нотаріату та розширення їхньої компетенції, що в свою чергу, супроводжується підвищенням уваги з боку держави та суспільства до якості та ефективності функціонування інституту нотаріату України.

Метою статті є дослідження правової природи та змісту фіскально-моніторингових функцій нотаріуса крізь призму його публічно-правового статусу.

Вклад основного матеріалу. Семантично термін «функція» має латинське походження – *functio* («відправлення, діяльність») – означає діяльність, спрямовану на досягнення відповідної мети. В загальному, функція – це робота певного суб'єкта чи об'єкта, обов'язок, сфера діяльності когось, чогось, призначення, роль чогонебудь [4, с. 1552]; це спосіб поведінки, властивий будь-якому об'єкту, що сприяє збереженню існування цього об'єкта або тієї системи, в яку він входить в якості елемента У науковій літературі найчастіше термін «функція» використовується як назва або характеристика напрямку діяльності, як узагальнююча характеристика сутності завдань і цілей діяльності будь-кого або призначення будь-чого [5, с. 86].

Незважаючи на різні підходи науковців до визначення функцій нотаріату, зміст термінів передбачає діяльність, за допомогою якої органи нотаріату виконують свої повноваження, реалізують свою компетентну поведінку для

досягнення поставленої мети. В такій діяльності присутній обов'язковий суб'єкт – це нотаріат (в особі його органів), суб'єкт звернення (для здійснення на його користь чи в його інтересах нотаріальних дій) та мета такої нотаріальної діяльності. Наявність різних дефініцій функцій нотаріату демонструє складність і багатогранність даного інституту. Саме тому при виділенні функцій нотаріату немає єдиного підходу.

Функції нотаріату – це основні напрями його діяльності, які властиві лише йому. Серед функцій нотаріату особливе місце належить функції надання правової допомоги особам, які звернулися по вчинення нотаріальних дій [6, с. 19]. Якраз нотаріат має важливе значення під час регулювання економічних відносин, забезпечує більшу стійкість і гарантованість у поведінці учасників цивільних та господарських правовідносин, дає змогу зменшити кількість правопорушень, ліквідує об'єктивні передумови їх учинення.

Як відзначає В. Юрченко, що мета, завдання і функції діяльності нотаріуса, знаходяться на рівні з принципами реалізації публічного інтересу, тобто вони відображають ті суспільні інтереси і прагнення, забезпечення та реалізація яких пов'язані із функціонуванням нотаріату, і що виступають, з точки зору держави та суспільства, необхідною запорукою їх нормального існування та розвитку [7, с. 133]. В той же час, М. Долинська наголошує, що в основному функції нотаріального процесу слідують за функціями нотаріату. Однак, вони по своїй природі є нотаріально-спеціальними, оскільки відображають особливості та специфіку ведення нотаріальної діяльності (нотаріальних проваджень) по відношенню до кожного з учасників нотаріального процесу [3, с. 76].

Також, в науковій літературі робиться акцент і на розрізненні функцій нотаріусів із функціями держави (що є співзвучним, коли мова йде про виконання нотаріусами делегованих державою функцій). Зокрема, В. Юрченко відзначає, що «для визначення місця та особливостей нотаріуса у сфері адміністративного права важливе значення відіграють його функції, які являють собою обумовлені цілями та завданнями нотаріуса основні напрями його діяльності, які дозволяють відобразити місце нотаріату в сучасному суспільстві як особливого правового інституту і показати специфіку його діяльності щодо учасників нотаріального провадження. ... встановлення кола функцій, які виконує нотаріус, вважаємо за потрібне наголосити, що не слід ототожнювати функції нотаріусів із функціями держави. Адже хоча нотаріус і є носієм владних повноважень, які йому надаються для виконання поставлених перед ним державою завдань, проте функції він має власні, не тотожні із функціями держави, втім перші тісно пов'язані із останніми та у певному розумінні є похідними від них» [7, с. 132].

Також питанню функцій нотаріату присвячують свої дослідження зарубіжні науковці, так Крістоф Шецені-Надь у статті «Нові функції нотаріусів угорського цивільного права» досліджує зміни, що відбуваються в національному нотаріаті, які передбачають трансформацію функцій нотаріату з сфери офіційного засвідчення документів до сфери безспірного регулювання цивільних правовідносин [8]. Беззаперечно, функції нотаріусів відображають також історичний етап розвитку системи нотаріату. Зокрема, як відзначає І. Мілотіч, що «традиційне розуміння нотаріату в Європі майже виключно спирається на словникове значення терміну «*notarius*». Етимологія та точне значення цього латинського слова розкривають суть ролей і функцій нотаріусів, які ... значно відрізнялися в Європі та протягом різних історичних періодів. ... ці ролі та функції стосувалися виключно документальної роботи, чи нотаріусам середньовічної та пізньої Європи можна було достовірно приписати якісь інші (регуляторні) повноваження» [9]. Також, Т. Анка акцентує, що «на під-

ставі відповідних Рішень Конституційного Суду та Верховного Суду [...] нотаріус цивільного права належить до системи правосуддя держави публічного права, він може діяти виключно в межах своїх повноважень, визначених законом. Весь обсяг його діяльності розглядається виключно як службова діяльність. Офіційні нотаріальні послуги, що здійснюються від імені держави, згідно з повноваженнями, що випливають з публічного права, спрямовані на те, щоб уникнути судових суперечок, з одного боку, і сприяти належному процесу, з іншого боку. Двома засобами, призначеними для досягнення цих вищезазначених цілей, є підготовка публічних документів (правочинів) та здійснення інших несудових проваджень, віднесених до повноважень нотаріуса» [10, с. 3].

Як відзначається в іноземній літературі, роль і функції нотаріуса дуже важливі, адже його позиція як державного службовця має стратегічну функцію у забезпеченні правового захисту та правової визначеності для суб'єктів господарювання, що вимагає законності міжнародної співпраці, а також обов'язковості автентичного акту, особливо для підприємств, діяльність яких здійснюється на ринку капіталів [11, с. 1054].

Правова природа фіскальної функції нотаріусів реалізується під час вчинення нотаріальних дій, де нотаріуси у межах своїх повноважень контролюють сплату податків суб'єктами, які звертаються за вчиненням нотаріальної дії. В такому ракурсі, нотаріус виступає допоміжним органом держави, на який покладено обов'язок контролювати сплату фізичними та юридичними особами, що звертаються за вчиненням нотаріальних дій, податків і зборів, визначених законодавством України (збір на обов'язкове державне пенсійне страхування за придбання нерухомості тощо) [12, с. 20]. В якості прикладу можна привести положення статті 42 Закону України «Про нотаріат», де встановлено у передбачених законом випадках нотаріальні дії можуть бути вчинені нотаріусом тільки після сплати до бюджету податку з доходів фізичних осіб [13], тобто нотаріус, перед вчиненням відповідних нотаріальних дій, повинен упевнитися у сплаті особою, яка звернулася до нього по допомогу, податку до бюджету. Крім того, показовим прикладом повноцінної реалізації фіскальної функції є надання відповідно до статті 172 Податкового кодексу України посадовим особам контролюючих органів доступу до даних «Єдиної бази даних звітів про оцінку» щодо об'єктів нерухомості, оціночна вартість яких визначається та перевіряється, можливість доступу до цієї інформації нотаріусів та контролюючих органів у межах повноважень: «нотаріус шокварталу в порядку, встановленому цим розділом для податкового розрахунку, подає до контролюючого органу за місцем розташування державної нотаріальної контори або робочого місця приватного нотаріуса інформацію про посвідчені ним протягом звітного кварталу договори купівлі-продажу (міни) між фізичними особами, включаючи інформацію про ціну таких договорів та розмір сплаченого податку у розрізі кожного договору» [14]. Зазначена можливість спрощує витрати на адміністрування податків та зборів, що в цілому сприяє реалізації такого принципу податкового законодавства як економічність оподаткування.

Реалізація фіскальної функції нотаріату напряму залежить від належного стану нормативно-правового регулювання в сфері податкових відносин, а також від ефективності функціонування самих же податкових органів державної влади, що є, в свою чергу, відображенням рівня задоволення публічних потреб та інтересів. Для належної організації формування, розвитку та реалізації фіскальної функції нотаріату в Україні також є необхідним високий, якісний рівень правового регулювання нотаріальної діяльності, визначальною ознакою якого має бути правова визначеність – тобто чіткість та недвозначність змісту правової норми, удосконалення роботи відповідних орга-

нів державної влади, а також налагодження та посилення діалогу та співробітництва з громадськістю. І тут ми мову ведено не лише про сторону діяльності контролюючих податкових органів, але також і про належне здійснення нотаріусами (як державними, так і приватними) своїх прямих обов'язків в сфері податкового адміністрування.

З прийняттям Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» на нотаріусів було покладено функцію, раніше не властиву їх діяльності – здійснення фінансового моніторингу. Фінансовий моніторинг – це сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу. Відповідно до статті 5 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» нотаріусів віднесено до суб'єктів первинного фінансового моніторингу, який є сукупністю заходів, що здійснюються суб'єктами первинного фінансового моніторингу, спрямованих на виконання вимог Закону, що включають проведення обов'язкового та внутрішнього фінансового моніторингу [15]. Тобто, нотаріус є спеціально визначеним суб'єктом первинного фінансового моніторингу, що в свою чергу покладає обов'язок на нотаріуса здійснювати моніторинг фінансових операцій клієнта, зокрема, щодо купівлі-продажу нерухомості або управління майном при фінансуванні будівництва житла, купівлі-продажу суб'єктів господарювання та корпоративних прав [16, с. 57]. І в той же час, суб'єкт первинного фінансового моніторингу (зокрема, і нотаріус) зобов'язаний у своїй діяльності застосовувати ризик-орієнтований підхід, зважаючи на відповідно встановлені критерії ризику, які пов'язані з його суб'єктами-звернення, географічним розташуванням держави реєстрації таких суб'єктів, через яку він здійснює передачу (отримання) активів, видом товарів і послуг, способом надання (отримання) послуг. Ризик-орієнтований підхід повинен бути співрозмірним, адекватним характеру і масштабу діяльності суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Однак, як зазначають деякі вчені, що доцільність покладання на нотаріусів функції здійснення первинного фінансового моніторингу досить суперечлива, адже з одного боку вступаючи у ділові відносини із клієнтом з приводу вчинення тих чи інших нотаріальних дій, нотаріус отримує змогу зібрати та проаналізувати інформацію про його фінансовий стан. А з іншого – діюче законодавство не передбачає необхідності наявності у нотаріусів знань, вмінь та навичок у сфері бухгалтерського обліку та аудиту, а відтак навряд чи сьогодні нотаріуси зможуть здійснювати функцію щодо вивчення фінансової діяльності та фінансового стану клієнта на достатньому рівні» [7, с. 133].

Висновки. Отже, фіскально-моніторингові функції нотаріату повинні ідентифікуватися публічними інтересами, і в той же час виходити з ідентифікованих та визнаних громадських інтересів, оскільки їх забезпечення є причиною самого ж існування інституту нотаріату. Спосіб прийняття і задоволення загальних, публічних потреб та інтересів – перетин історичних традицій, конкретного етапу розвитку відповідного суспільства, існуючої інституційної структури забезпечення нотаріальної діяльності, а також належного акценту правової системи (зокрема, врахування євроатлантичної інтеграції). Основні напрями діяльності нотаріусів, як суб'єктів здійснення делегованих державою функцій, відображають їх змістовне значення. Особливий характер фіскально-моніторингових функцій відображає специфіку нотаріального виробництва

та нотаріальної діяльності. Їх особливості впливають на публічно-правового статусу нотаріуса, що реалізуються із публічно-правового характеру нотаріальної діяльності через особливості його компетенції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про внесення змін до деяких наказів Міністерства юстиції України (щодо врегулювання питання реєстрації приватної нотаріальної діяльності нотаріуса при зміні адміністративно-територіального поділу України): Наказ Міністерства юстиції України від 31.05.2021 р. № 1911/5. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2021/06/07/20210607134725-95.pdf> (дата звернення: 4.05.2023).
2. Про організаційні заходи у зв'язку із затвердженням Переліку нотаріальних округів: Лист Міністерства юстиції України від 7.06.2021 р. № 1967/19.1.1/32-21. URL: <https://npu.ua/wp-content/uploads/2021/06/070621.pdf> (дата звернення: 4.05.2023).
3. Долинська М.С. Медіація як одна із функцій українського нотаріального процесу. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 2. DOI:10.24144/2788-6018.2022.02.13
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
5. Бахтіна Ю.С. Поняття та класифікація функцій державного управління. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2019. № 26. С. 85–88.
6. Долинська М. С. Надання правової допомоги особам, які звернулися по вчинення нотаріальних дій як одна з основних функцій нотаріату. *Проблеми реалізації та захисту прав людини і громадянина в умовах розвитку правової держави*: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.(м. Львів, 10–12 грудня 2019 р.) / За заг. ред. ВІ Андріїва, ЮА Коверко. Львів: «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2019. 144 с.
7. Юрченко В. Мета, завдання та функції нотаріуса в умовах реформування юстиції України. *Український часопис міжнародного права*. 2013. № 1. С. 131–134.
8. Szécsényi-Nagy K. New functions of Hungarian civil law notaries. *Acta Juridica Hungarica*. 2009. № 50 (2). P. 213–227. DOI: 10.1556/ajur.50.2009.2
9. Milotić I. Historical Uniformity and Diversity of Notaries in the Shadow of Their Modern Transformation. In: Uzelac, A., van Rhee, C. (eds) *Transformation of Civil Justice. Ius Gentium: Comparative Perspectives on Law and Justice*, vol 70. Springer, Cham. 2018. DOI: 10.1007/978-3-319-97358-6_21
10. Anka T.: A közjegyzői nemperes eljárások (Notarial'ne nepozovne provadzheniya). *Közjegyzők Közölnye*. № 12. 2008.
11. Santiago F. Implementation of the role of notary through capital market in the ERA of ASEAN economic community. *International Journal of Civil Engineering and Technology (IJCET)*. 2017. № 8(8). P. 1054–1059.
12. Дякович М. М. Нотаріальне право України: Навч. посіб., К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. 686 с.
13. Про нотаріат: Закон України № 3425-XII. 02.09.1993р. в редакції від 06.05.2023р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (дата звернення: 04.05.2023).
14. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI в редакції від 06.05.2023р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 7.05.2023).
15. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 6 грудня 2019 р. № 361-IX в редакції від 06.05.2023р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20> (дата звернення: 7.05.2023).
16. Kyianytsia L. Classification of notarial functions. *ScienceRise: Juridical Science*. 2022. № 4(22). P. 57–64. DOI: 10.15587/2523-4153.2022.272415